

Hugo Koolschijn en Janni Goslinga over *Scènes uit een huwelijk*

“Het leven zelf”

***Scènes uit een huwelijk* van Ingmar Bergman is in de uitvoering van Internationaal Theater Amsterdam al meer dan tien jaar een regelrechte hit. Overall blijkt dat de thematiek – de teloorgang van een huwelijk – en de manier waarop de tekst van Bergman door regisseur Ivo van Hove wordt vormgegeven, een gevoelige snaar raken. Ook de ongewone encenering speelt daarbij een rol.**

Hugo Koolschijn, die al vanaf de allereerste opvoering in 2005 de rol van de ‘oude’ Johan vertolkt: “Je ziet iedere scène één keer, maar je hoort ‘m drie maal. Daardoor wordt het ook een vreemd evenement, een heksenketel van dialogen, ruzies en emoties.”

De toeschouwer is getuige van de turbulente geschiedenis van Johan en Marianne, vertolkt door drie acteurskoppels, die elk een levensfase van het stel voor hun rekening nemen. Tijdens de eerste helft van de voorstelling spelen de acteurs hun scènes drie keer achter elkaar, terwijl het publiek rouleert van de ene kamer naar de andere. Het aantal toeschouwers is relatief klein, de afstand tot de spelers ook. Koolschijn: “Dat vond ik in het begin wel griezelig, maar nu heb ik er juist veel behoefte aan. We maken wel eens mee dat mensen – die heel dichtbij zitten, rondom het bed waarop wij onze scène spelen – elkaar vastpakken, elkaar troosten. Dat is heel bijzonder om mee te maken.”

Janni Goslinga, die al geruime tijd Marianne speelt, eerst in de middelste levensfase en de afgelopen jaren naast Koolschijn als de oudere: “Het publiek bevindt zich er middenin, net als wij. De mensen zitten bijna op onze huid, terwijl wij de meest intieme zielenroerselen spelen. Het wordt daardoor een gedeelde spanning, een gedeelde ontroering. Bij andere voorstellingen zit ons publiek ver weg in de zaal, daar in dat grote zwarte gat.”

Goslinga en Koolschijn haasten zich te zeggen dat er van het publiek geen participatie wordt verwacht, ondanks de nabijheid van de acteurs. “Je bent helemaal veilig hoor,” zegt Goslinga, “maar je krijgt het wel heel indringend mee. De eerste scène die Hugo en ik spelen, is die waarin Johan Marianne verlaat voor een andere, jongere vrouw. Dat is een situatie die veel mensen kennen, of herkennen, zelf een keer meemaken in hun leven.” Koolschijn: “Het publiek ziet onze krachtsinspanning, we spelen de scène immers drie keer, je ziet ook hoe we tussendoor even op adem komen. Je krijgt veel te zien.” Goslinga: “Elke traan, iedere zweetdruppel.”

Het publiek reageert meestal positief. Goslinga wordt er vaak op aangesproken: “Gisteren nog op een veerpont in Amsterdam. Een mevrouw die de voorstelling had gezien, had zichzelf erin herkend en vond het heel mooi.” Koolschijn maakte echter het omgekeerde mee: “Iemand zei een keer tegen mij dat hij alleen maar de hele tijd dacht ‘ga toch uit elkaar!’ Maar het stuk gaat juist over mensen die dat niet kunnen! Aan de andere kant: ergernis wil ook zeggen dat je meeleeft. Je blijft er niet onverschillig onder, het is lastig te moeten erkennen dat het er zo aan toe gaat in de wereld.”

Goslinga: “Dat heeft Ingmar Bergman heel goed gezien en hij heeft het ook prachtig opgeschreven. Hij kent ‘de mens’ in al zijn trekken en kleinigheden. *Scènes uit een huwelijk* zit briljant in elkaar. Marianne probeert zich met man en macht vast te houden aan haar relatie met Johan. Zij weet dat het afgelopen is maar voelt dat ze afhankelijk van elkaar zijn. Ze helpt hem zelfs de koffer te pakken, die hij mee gaat nemen als hij haar verlaat. Het bekvechten en de kinderachtigheden, dat alles heeft Bergman zo prachtig vastgelegd. De wreedheid, de ironie en tegelijkertijd de droogheid in de humor. Want het is bij vlagen ook een heel geestige voorstelling.”

Aan het eind van het stuk zijn Johan en Marianne gescheiden, ze hebben allebei inmiddels een ander, maar beginnen toch nog weer een heimelijke relatie met elkaar. Mogen we dat zien als een 'happy end'? Koolschijn: "Dat is moeilijk te beantwoorden. Voor mezelf als acteur zou ik zeggen van wel", lacht hij, "omdat het zo zwaar is. Ik ben dan wel happy dat ik weer van het podium af mag. Maar of de personages gelukkig zijn? Ik denk het niet. Die man voelt veel bitterheid. Liefde ook, maar vooral bitterheid." Op de vraag of hij de inhoud van *Scènes uit een huwelijk* in één zin kan samenvatten, zegt hij: "Het leven zelf." Hij zwijgt een poosje. "Ontmoedigend hè?" Goslinga besluit: "Maar het is wel echt zo. Goed samengevat."

Met dank aan: Muis en Stadstheater Arnhem.